

A POLITIKA MŰFAJAI A RÉGI MAGYAR IRODALOMBAN

TUDOMÁNYOS KONFERENCIA

Gyula, 2005. május 25–28.

A konferencia rendezői

Magyar Tudományos Akadémia Irodalomtudományi Intézete,
Reneszánsz Osztály

Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar,
Magyar Irodalomtörténeti Intézet

Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar,
Újkori és Jelenkori Filozófiai Tanszék

Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar, Régi Magyar
Irodalomtörténeti Tanszék

Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Kar,
Régi Magyar Irodalomtörténeti Tanszék

Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Kar,
Régi Magyar Irodalomtörténeti Tanszék

Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Kar,
Irodalomtudományi Intézet

Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar,
Régi Magyar Irodalomtörténeti Tanszék

Szegedi Egyetem Bölcsészettudományi Kar,
Régi Magyar Irodalomtörténeti Tanszék

A konferencia szervezőbizottsága

Ács Pál (Budapest, MTA Irodalomtudományi Intézet)

Bene Sándor (Budapest, MTA Irodalomtudományi Intézet)

Jankovics József (Budapest, MTA Irodalomtudományi Intézet)

Czira Ferencné (Budapest, MTA Irodalomtudományi Intézet),
gazdasági vezető

Sántha Teréz (MTA Irodalomtudományi Intézet), szervezőtitkár

A szervezésben részt vettek

Bitskey István (Debreceni Egyetem)
Bagyinszki Zoltán (Gyula Város Önkormányzata)
Boros Gábor (Eötvös Loránd Tudományegyetem)
Font Zsuzsa (Szegedi Tudományegyetem)
Hargittay Emil (Pázmány Péter Katolikus Egyetem)
Heltai János (Miskolci Egyetem)
Horváth Iván (Eötvös Loránd Tudományegyetem)
Kontler László (Central European University)
Jankovits László (Pécsi Tudományegyetem)
Szabó András (Károli Gáspár Református Egyetem)

A konferencia támogatói

KÖZTÁRSASÁGI ELNÖKI HIVATAL
MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
GYULA VÁROS ÖNKORMÁNYZATA
BÉKÉS MEGYEI LEVÉLTÁR

A konferencia helyszíne

Gyulai Várszínház kamaraterme, Gyula, Kossuth utca 13.

PROGRAM

Szerda (május 25.)

15.30 MEGNYITÓ

Mádl Ferenc köztársasági elnöknek, a konferencia fővédnökének üdvözlete

Megnyitóbeszédet mondanak

dr. Perjési Klára, Gyula város polgármestere,

Jankovics József, az MTA Irodalomtudományi Intézetének igazgatóhelyettese

I. POLITIKA, IRODALOM, ESZMETÖRTÉNET (ELMÉLET ÉS MÓDSZERTAN)

Elnök: Bitskey István (DE BTK)

16.00 **Szabó Márton** (MTA PTL): Politikatudomány és diskurzuselemzés

16.20 **R. Várkonyi Ágnes** (ELTE BTK): A politikai diskurzus változatai és az országegyesítés programja a hatalmi átrendeződés Európájában

16.50 **Kontler László–Trencsényi Balázs** (CEU): Magyar politikai gondolkodás a kora újkorban (Egy nemzetközi projekt tanulságai)

17.15 Vita

17.30 *Szünet*

17.45 A Klaniczay-díj átadása Kulcsár Péternek

18.15 Könyvbemutató (Vörös Mihály: *A bajnokok Vég-Gyula várában*, sajtó alá rendezte Szentmártoni Szabó Géza, kiadja a Békés Megyei Levéltár, Gyula, 2005); a könyvet bemutatják: Szentmártoni Szabó Géza (ELTE BTK) és Erdmann Gyula (Békés Megyei Levéltár)

Csütörtök (május 26.)

II. A POLITIKA IRODALMI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI BESZÉDMÓDJAI

Elnök: Péter Katalin (MTA TTI)

9.00 **Jankovits László** (PTE BTK): A követ, a történetíró és a költő
a Dnyeper partján (Jacobus Piso a szmolenszki lengyel
győzelemről)

9.20 **Pajorin Klára** (MTA ITI): Korai törökellenes adhortatiók
és hátterük

9.40 **Vadai István** (SZTE BTK, MTA ITI): Fordulat a Tinódi-életmű
végén

10.00 **Bitskey István** (DE BTK): História és politika
(Leonardus Uncius verseskötete a magyar történelemről)

10.20 Vita

10.40 *Szünet*

Elnök: Jankovits László (PTE BTK)

11.00 **Bene Sándor** (MTA ITI): A hűtlenség határai
(Kendi Anna históriája)

11.20 **Fazekas Sándor** (SZTE BTK): A *Sebes agynak késő sisak*
kompozíciója és a *Religio*-versek

11.40 **Szilasi László** (SZTE BTK): Hogyan panaszolkodtak eleink?
(A panasz tropológija: Rimay János Ó, *szegény megromlott...*
kezdetű versének példája)

12.00 **Ács Pál** (MTA ITI): A helyettes áldozat allegóriái
a *Zrínyiász* IX. énekében

12.20 Vita

13.00–15.00 *Ebéd-szünet*

Elnök: Kontler László (CEU)

15.00 **J. Újváry Zsuzsa** (PPKE BTK): A hazaszeretnek és a haza
veszedelmének nyelvi megjelenítése Wesselényi Ferenc
leveleiben

15.20 **Juhász Levente** (SZTE BTK): A kakas megdicsőülése – egy új
prófétákat gúnyoló röplap a tizenhetedik századból

15.40 **Szabó Sándor** (ELTE BTK): *Oktatás jó elmélkedésre* –
egy 17. századi publicisztikai irat genetikus megközelítése

- 15.50 **Urbán Péter** (PPKE BTK): A *Ráday- emlékirat* és a *Nádori emlékirat*
– proveniencia-problémák
- 16.00 Vita
- 16.20 *Szünet*
- Elnök: Horváth Iván (ELTE BTK)
- 16.50 **Péter Katalin** (MTA TTI): Hogyan beszéltek a magyar nemesek az országgyűléseken?
- 17.10 **G. Etényi Nóra** (KGRE BTK): Betegágy, fürdő, kártyaasztal – A „beszélgetésjáték” mint politikai metafora
- 17.30 **Ritoókné Szalay Ágnes** (MTA ITI): A síremlék mint a politikai rétorika eszköze (Hunyadi János gyulafehérvári síremlékéről, 1533)
- 17.50 **Gulyás Borbála** (ELTE BTK): Georg Hoefnagel magyar vonatkozású politikai allegóriái
- 18.10 Vita
- 20.00 *Fogadás* (a fogadást adja: dr. Perjési Klára polgármester;
helyszín: Park Hotel, Part utca 15.)

Péntek (május 27.)

III. POLITIKAI NEVELÉS, POLITIKAI NEVELŐDÉS (GRAMMATIKA, RETORIKA, HISTÓRIA)

- Elnök: Hargittay Emil (PPKE BTK)
- 9.00 **Bartók István** (MTA ITI): A nyelvi és a politikai identitás összefüggései a 16. században Magyarországon
- 9.20 **Kecskeméti Gábor** (MTA ITI): Állhatatos politika vagy hűtlen retorika? (Kis magyar Lipsius)
- 9.40 **Várkonyi Gábor** (ELTE BTK): Kormányzási elvek vagy atyai jótanácsok? I. Rákóczi György fiához írt *Intelmei*
- 10.00 **Vincze Hanna Orsolya** (CEU): Politikai tettek és tettek Szepsi Korotz György királytükreben
- 10.20 **Gáti Magdolna** (DE BTK): Az ajánlás beszédaktusának politikája (Ifj. Teleki Mihály: *Fejedelmi lélek* című fordításában)

10.30 Vita

11.00 *Szünet*

Elnök: Font Zsuzsa (SZTE BTK)

11.10 **Bíbor Máté** (ELTE EK): Gyulaffi Lestár, a Báthoriak lengyelországi diplomatája

11.20 **Sárdi Margit** (ELTE BTK): II. Rákóczi György ellenzéke

11.40 **Nagy Levente** (ELTE BTK): A (hír)név terrorja (Politikaelmélet és individuumszemlélet Bethlen Miklós *Elöljáró beszédében*)

12.00 **Kovács Mária** (Kolozsvár, EK): Cserei Mihály politikai olvasmányai

12.20 Vita

12.40–14.30 *Ebédszünet*

IV. POLITIKA ÉS FILOZÓFIA

Elnök: Balázs Mihály (SZTE BTK)

14.30 **Kiss Béla** (ELTE BTK): Lélekképzés és politika (Andreas Pannonius forrásaihoz)

14.40 **Békés Enikő** (MTA ITI): Az orvos–uralkodó metafora Galeotto Marzio *De doctrina promiscua* című művében

15.00 **Simon József** (SZTE BTK): Metafizika és valláskritika – Problémavázlat Christian Francken vallásfilozófiájához

15.20 **Szentpéteri Márton** (ELTE BTK): Herborni politikaelmélet Erdélyben

15.40 **Schmal Dániel** (MTA FK): Rákóczi és a francia politikai teológia a 17–18. század fordulóján

16.00 Vita

17.00 Tarnai Andor emléktáblájának felavatása; beszédet mond: Kecskeméti Gábor (MTA ITI)

17.30-tól gyulai városnézés; a Ladics-ház megtekintése Krasznahorkai Géza, a Mogyoróssy János Városi Könyvtár igazgatója vezetésével

20.00 Áchim Erzsébet orgonakonzertje (Belvárosi Római Katolikus templom, Harruckern tér)

Szombat (május 28.)

V. POLITIKA ÉS JOG

Elnök: Heltai János (ME BTK)

- 9.00 **Paczolay Péter** (ELTE ÁJK): A király igazsága (A hatalom jogi korlátai a humanista traktátusokban)
- 9.20 **Keserű Gizella** (SZTE BTK): Teológus makacsság és a hatalom: a dézsi komplánáció előzményeiről
- 9.40 **Hargittay Emil** (PPKE BTK): Pázmány Péter: *De ecclesiastica libertate circa causam Veneti interditi* (1606)
- 10.00 **S. Varga Katalin** (Történeti Levéltár): Protestánsok a jogi és politikai közvéleményben Magyarországon az 1670-es években (Az 1674-es gályarabper jegyzőkönyve)
- 10.20 Vita
- 10.40 *Szünet*

VI. POLITIKA ÉS TEOLÓGIA

Elnök: Szabó András (KGRE BTK)

- 11.00 **Kiss Farkas Gábor** (ELTE BTK): Evangéliumi politika Magyarországon, 1520–1523 (Erasmus, Valentinus Eck, Nagyszombati Márton)
- 11.20 **Mester Béla** (MTA FK): Hatalmasságok, hatalmasok és a község (A felsőbbtség fogalma a magyar reformáció politikai gondolkodásában)
- 11.40 **Dubics Ákos** (KGRE BTK): Méliusz Juhász Péter paráznái
- 11.50 **Oláh Szabolcs** (DE BTK): Exegézis, kommunikáció, uralkodóeszmény (A „világi előljáró” témájának retorikus szerepkörei Bornemisza Péter prédikációiban)
- 12.10 **Kernács Dorottya** (ME BTK): Paraklétosz és legátus – Geleji Katona István politikai metaforáiról

12.20 Vita

13.00–15.00 *Ebédszünet*

Elnök: Jankovics József (MTA ITI)

15.00 **Kis Tímea–Gulyás Péter** (ELTE BTK): Politika és teológia a 16. században – egy készülő antológia tanulságai

15.10 **Őze Sándor** (PPKE BTK): A hadi prédikáció műfaja és beszédhelyzete a 16–17. században

15.30 **Petrőczy Éva** (KGRE BTK): *Oratio politico-ecclesiastica*: Czeglédi István gyászbeszéde II. Rákóczi György fölött

15.50 **Tóth Zsombor** (BBE BTK): Bírák könyve, 21: Az applicatio nehézségeiről... (Az 1686-os szebeni Bethlen–Nagyari-affér újraértelmezése)

16.10 Vita

16.30 ZÁRSZÓ (Bene Sándor, MTA ITI)

20.00 Záróvacsoara (*helyszín: Agro Hotel étterme, Part utca 5.*)